

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

129:1. 2009

Replik på Sverker Oredsson

Sverker Oredsson känner sig manad till att svara på min recension i *Historisk tidskrift* 2008:3.

Det verkar dock som att han inte har förstått mina kritiska anföranden. Det jag bestämt avvisar är att metaforiska, värderande adjektiv som "barbarisk", "drakonisk" med mera används utan att själva händelsen sätts in i en historisk kontext. Ett *tertium comparationis* borde givetvis anges: Är det vår tids syn han jämför med eller är det med 1600-talets tankevärld och handlingssätt? Så länge Oredsson underlåter att informera om det tidstypiska – och samtidigt mjuktecknar andra fakta – framställer han Gustav Adolfs handlingssätt som mer förkastligt än omvärldens. Så var dessvärre inte fallet. Gustav Adolfs och Sveriges agerande under 1600-talet var inte – om vi över huvud taget vill ha etiska värderingar i historieskrivningen – sämre än andras på den europeiska scenen. Det var visserligen heller inte bättre.

Oredssons uppfattning om det politiska och det religiösa är likaså anakronistiskt. Han skriver att "hårda straff mot upproriska är vanligt i historien, [men] inte lika hårda straff, därför att man har 'fel' religion". Han borde dock veta att man under den tid han behandlar inte skilde mellan politiskt och religiöst. Religiös och politisk enhet ansågs vara grunden till *pax* – både i samhällen och i världen. Hårda straff mot heterodoxa var därför definitivt vanligt förekommande, eftersom överheten fruktade att religiös avvikelse skulle rubba den politiska endräkten. Historien är full av exempel på detta. Jag kan påminna Oredsson om de första protestantiska martyrerna på 1520-talet, vederdöparna Hans Hut och Thomas Müntzer och många andra – katoliker, protestanter och radikala reformatorer – som straffades därför att deras religiösa åsikter sågs som politiska hot.

Det känns väldigt trist att en erkänd historiker som Oredsson inte har förmågan att låta fakta och åsikter strida med varandra utan ger sig in på ett personligt plan där han försöker reda ut mina privata åsikter om krig, krigsbyte och konfessionell läggning. Han insinuerar att jag skulle anse det lika hederligt att röva som att köpa och att jag skulle försvara religionskrig. Lika osakligt och osmakligt vore det om jag skulle hävda att Oredsson tycker om krig – så länge de inte är barbariska. Oredssons genmäle illustrerar därmed än en gång problemet jag har med hans bok: Ställvis hänrycks författaren av sin egen inlevelseförmåga och producerar påståenden som skulle behöva

kontextualiseras eller som borde ha utelämnats helt och hållet därför att de saknar stöd. Hans ståndpunkt och arbetssätt blir visserligen tydligare genom genmålet, men saken därför inte bättre. Tvärtom: *Si tacuisses philosophus mansisses!*

Otfried Czaika